

BARNDOM.

Jeg husker nu lige nu mindt om det gamle almoe tra.
Hjemme paagaardsplassen. Farvor var paa besig og
jeg hørte godt at par nye brune sandaler.

Jeg husker en spaseretur hjem fra Farvor og Farfar,
en hold vinteraften med frost og sne der havde
vunden storløne, sammen med min onkel og farstur
Andreas Ottadelli og høn. træ og min ^{med Kronen over} fætter
Christian. inden vi gik fra dem ^{hylde} i nær
paa hjerlehamnd i vinternatten.

Far var doglevet med paa Helliso hos Matthias
Kolmos, da hørte en lillehest til at høre
malmen op til samlingstidet med, den laante
far til sidst littet arbejd hjemme paa ~~sko~~,
lille husmandsstid, naar det var syrafte.
Så jeg løftet op paa skianmel og med de 1½ km
saa stolt som en prins, med far ved tømmer
bagved. da troede jeg ikke os var lige lykkelige
begge to.

Som daglevet var for og mor indbragt julestuen
med paa Helliso og her saa jeg det første juletræ
og saa fik os en stor knude gebermeddelen,
bagt af ongmet, dit var din største hertighed.
Jeg hørte oplyset, da var jeg vist 4½ år
Et var senere 1918 var jeg med far og mor
til juletræfest paa Kørkeborredhus, ja dit store juletræ
var flott, men for resten druknede det hele i et
vær af alle de mange børn og børneshus

Mormor og Morfar gamle. Jørgen. Skomager
 og skomagervas paa. aftenstid. der var mit faste
 tilholdsted. Morfar hadde sit værksted, oppe
 paa loftet i et stort gavlvarelse. han sad
 paa en forhejning med dit større vindue.
 Om aftenen havde han en glaskugle foran lamperne.
 den hæstede lyset med paa skoen. han sad og syede paa
 Mormor lærte mig at lære de danske bogstaver
 det kunne jeg før jeg kom i skole, men jeg havde
 også begyndt paa den tyske (Fins) det var den tyske
 lærebog i børnebogen. I april maand 1915 begyndte
 jeg i skolen hos lærer Madsen, det var hæder højen.
 vi havde kun en lærer. de første 4 klasser gik om
 eftermiddagen og de øste 4 om formiddagen.
 Den første dag spurgte han os ad hvad vi kunne synde
 da han ingen var fik, spurgte han Jørgen Thomassen
 fra Hølshøje om han ikke kunne "den gang
 jeg drog aften". men jeg kom ikke hæske hvad Jørgen
 svarede. Efter en maand eller to gik al samtale
 og undervisning ind i skolestuen paa tysk
 men paa legepladsen udenfor råbte vi på dansk
 det kunne du ikke holde. Da vi nåede 1914. 18
 blev det sligt med skolegangen. om vinteren var der
 ingen brands. saa vi var hjemme oppe om morgenen
 og fæd lektioner for. somme tider var lærer Madsen
 sindhærdt, saa havde vi et par lærinde fra
 Nordborg

Frik. Petersen og fruk. Jakobsen. Vi hørde også om nogen
der hidt Obrecht. Men om sommeren nær Hadsim.
var hømme samlede vi lør fra træerne i store sække
de blev hørt med gaa løftet paa. Dyrig kro der låa
de og tåredes og blev senere sendt til fronten som
hæstefoder vi så var også branden, aldrig øg tilbede dem
for blade de blev bringt til ej til civilbefolkningen
i de store tyske byer. og jo mere vi kunne samle
jo længere kunne læreren mist holdet sig hømme
fra fronten. Men knigen jeg hørte en af naboeerne
kom ind paa gårdspladsen og fortalte at nu var
krigen brudt ud, næste dags formiddag sad Peter
Christensen fra Lønderskov oppi hos bedstefor og fik
dine stærke forsøkt han skulde stille næste dag
(næste fra kone og 6 børn). Min far hørde ikke været
soldat, han var til sision et par gange i 1916 og 19.
men da han hørde høft tuberkulose og hørde han
en lange sløjf han fri. samtidig arbejdede han
en to-tre steder hvor manden var i krig, så
det gjorde vel også muligt. Efter haanden som
krigen gik blev alle slags fødevarene rationeret
der måtte man slachte en gris den kom dir en
hødsynsmænd og stimpel. fedtsaf var knap
smør ~~med~~ fik vi knap nær vi kominde selv
kødede det genn og malet paa en stor kaffemølle
til mel. alt horn skulle ellers ofte væres

sukker og sump var også rotationsret. Det lavede
~~hæder~~ de selv af sukkerroer. Men den sump var
noget røm. Der blev anlit højvede, men det
var ikke noget godt. Men der ingen var der kunne
skære. Det gørde man det selv. Men man kunne
ikke få alle de sorte skaller fra. Saa greden
var tænkelig mørk. Og saa med dem ramme sumpen
til. Det var ikke min hirret. Alt datter skulle
den tyske gendarm kontroleres. Engang havde
de samlet 12 gendarmer fra hele øen og de begyndte
eftersøgningen foran i Holm by, men saa gik
bundstikkun fragaard tilgaard med tyrestipigene
eller hørnene. ~~Det~~ noget fundt de. Men i forhold
til anstrengelsen var det næst ikke saa meget.
Gendarmen fra Svendborg der varist var en af de
rigste, holdt da med gennem et roaddint bræddeloft
og hørnede paa ryggen af en stor sov.
Det med gendarmen, jeg kan lige huske fra før
1914 da kom han ridende søndag formiddag i
fuld uniform med pittholme og den lange sabel
for at se til at folk ikke arbejdede i krishtiden.
Men før man have været tænkelig inde i det tyske
sprog, for jeg kan huske konerne kom til ham,
men de skulle have en undersøgning opsat naar de
skulle have manden hjem paa orlov.

min. far gik for døgfløn hos Mathias Holmøs
paa Helleør. og var saaude han hestene
derunder til at pleje med. de iversta aare
var meget vandende og da han begyndte i 1908
agrodde der ikke andet en meget høtshøg
paa den.)

men han fik den højt og saaet Læsøen
og dit lykkeles godt. Etter var 3 bør og en
st. og et par grise i stalden.

Nun visste man ikke for alvor med
plejen. og ~~omogen~~^{hadmer} blev der lavet, det vis
holdt tag af.

Også paa aftagelses høede. morfar og mormor
det var Jørgen Skomager og ottne Mari
Oldfar og Oldmor som jeg kaldte dem.
Oldfar sad i gavlraelet ved det store sværdene
og ordnede ske og støvler fra om morgnen.

kl. 7 - til efter kl. 6. Oldmor passede huset
og hjalp baads inde hos mor og hos min
morsbroder, særlig efter 1918-19 da min far
og morsbroders kone døde. min far døde
fra 1912 - 18 da var Oldmor mesten aldrig
bedst, der fandtes. hun spillede hørt midt
mig. og ikke mindst læste hørt mig at
læse dansk, jeg har læst danske bøger
og avisar fra jeg var 8 år

der stod en saamling højer paa. danski
 i to høgamlinger fra sprogeforenningen
 den ene hos gaardya Joh. Schmidt's
 den anden hos bøkker Otto Petersen,
 der er vist ikke mange af dem. jeg ikke
 har last fra jeg var 10-13 aar.
 Derfor hørte jeg det lidt da vi 1920 begyndte
 at lære danski i skoler. mine lærere
 L S Rasm. og Holst var vist lidt imponerede
 over det jeg vidste, og kunde og ville da
 jeg var 12 aar have mig i middelskolen
 i Nordborg, men det kunne jeg ikke blive
 til noget. det var ikke for en hussmands dreng
 ja, saa var der jo ikke andet at gøre end
 at sloa om, nu skulle jeg til at lære
 og bruge hænderne og det var til at begynde
 med ikke min stærke side. Da jeg 1. maj
 1922 kom ud at tjue som. drenge paa
 Følkyrsgaard, vedt. jeg 9th kl.

Det var op om morgenen kl 5, med ud og
 malke en 8-9 hør sammen med fodermisten
 og pige. der var en 14-15 al malke.
 efter dannen skulle 2 faar med 4 lam.
 trakkis med paa skranterne ved stranden
 med over en 8 linde land stor mark
 paa hjem og i skoltøjt og 3 km i skole

det kunne noes naar man var lidt sunkt
paa en havis man løb mellem hveranden.
telefonpal. det varsti var at man smidde
ingen ting til, det fik man tit at høje
og det gjorde man jo nok hiller ikke..

skolen holdt op kl 12. 12.30 var jeg hjemme
saa, skulle jeg ind og spise middagsmad.
den hande de andre foast kl 12.

kl 1.30 begyndte vi igen. kl 4 fik vi aftommiddags
mellemand, og saa fortsatte vi til kl 6
saa, skulle vi have storke makket. kl 4 var
vi færdige og gik ind og fik madvarer.

enste en grød, kakao og bærekken. eller rødgrød,
vi fik en god kost. naar saa kl var 4.30
skulle der laves lidt lekkede og saa var
det paa hovedet i sang og saa markede
jeg ikke naar fodurmeisteren hin-paa efternoen
kranlede mid til mig, da daon gik sammen
jeg fik lart at høre høsten for madvarer
at høkku roer, hinde ang op efter affaggen
i høsten. lige efter selvhindelen. naar manden
hørte og holdt højerne fri for ven for mig
og ellers hjælpe naar der var noget i vejen.
jeg blev betroet at smøre selvhindelen
i middagsstunden. der var 52 sonneboller
der skulle have olie.

• først i september maaned. da vi var ved
 at taatte, skold jeg mi. med at fag horn,
 oppr. fra toppen af den store lade og med
 paar lodignant. jeg kom til lage, saenin.
 i vinterstid, fod var sprængt. saa gik jeg hjemme
 hos mor og far i en maaned, men begyndte
 i oktober igen. oktober maaned var lidt dryg
 for man man hande været ~~oppe~~ kl. 5. og været
 inde i kolden i 2-3 timer og saa kom
 i skole og sidde i varmes. saa var det svært
 at holde sig vægen. men min lærer var god,
 moh. han sagde aldrig meget.

I november kom jeg hjem og skulle gåa til
 præst som vi holdt dit. jeg fik 15 kr om maanede
 for den sommer, men kom for de 5 maaneder
 den maaned jeg gik hjemme med hemmet.
 fik jeg jo ikke for, min da fik bonden 45 kr
 fra forsikringen for mig, saa selv om jeg
 ikke døde var meget, saa havde jeg da ikke
 været bæn for dyr. syntes jeg.

Kao. 26. 3. 1923 blev jeg konfirmeret og 1. 4.
 stillede jeg mit i min gamle plads, mandas
 horn. jo han. på vinteren og ville jo nok lage
 mig igen. 30 kr om maanden

den første sommer var vi i forhåb. 1 andenkort.
 I foden næste. og 2 pigor plass drungen mig

Sommeren 23 var der 2 karl og 2 piger og mig til at bimelke. vi havde faaet my forbaal en. Peter Andersen fra Mølnmark. jeg skulde jo mest hjælpe manden med at græsse høerne men en gang imellom fik jeg lov til at bære med hesten, og det var jo fremhidsdømmen Peter Andersen. Han forlovet mig med Maloeens dotter paa Lønsmay og 1 mør vestre han. Ind som soldat. ved et sytaarsbol da han var hjemme paa vinter fortalte han mig at han skulle være bestyrer paa sorgemoderens gaard. og om jeg ville være andenkarl hos ham til Lønay 1924

45' ho om mandiden, det var et ventigt klap paa skulderen paa ven den ikke mindst ved meget. da min chef sidst i jommer opmøgte mig om jeg ville blive. hanne jeg go forblare han. at jeg var blevet fastet som andenkarl dit mente han nu det kunne blive særlig at jeg komme blane dit. men jeg lovede mig selv at det skulle jeg miss ham.